

Ніколаєнко Р. А.
суддя господарського суду Запорізької області

ЗАХОДИ ЩОДО ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА-БОРЖНИКА В ПРОЦЕДУРІ САНАЦІЇ

Відповідно до п.12 ст.1 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" (далі - Закон), санація - це система заходів, що здійснюється під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та (або) зміну організаційно-правової та виробничої структури боржника.

У процедурі санації важливо вирішити три задачі.

По-перше, необхідно вибрати засоби відновлення платоспроможності боржника.

По-друге, підготувати умови для реалізації таких засобів.

І, по-третє, виконати всі поставлені задачі і погасити заборгованість перед кредиторами. Виходячи з цього і побудована вся процедура санації.

Вона передбачає два великі етапи:

а) позапланова санація - комплекс заходів, направлених на усунення негативних правових наслідків, здійснених боржником, що призвели до банкрутства, а також підтримання в нормальному

господарському режимі виробничо-господарської діяльності підприємства боржника;

б) планова санація - реалізація планових засобів поновлення платоспроможності боржника і погашення заборгованості перед кредиторами.

Звичайно, багато питань процедури санації не врегульовані Законом, але для цього є суд, який повинен керуватися принципами правового регулювання відносин неспроможності і стояти на захисті збереження господарюючого суб'єкта.

Відповідно до п.2 ст. 18 Закону заходами для відновлення платоспроможності боржника є:

- реструктуризація підприємства;
- перепрофілювання виробництва;
- закриття нерентабельних виробництв;
- відстрочка та (або) розстрочка платежів або прощення (спинання) частини боргів, про що укладається мирова угода;
- ліквідація дебіторської заборгованості;
- реструктуризація активів боржника відповідно до вимог цього Закону;
- продаж частини майна боржника;
- зобов'язання інвестора про погашення боргу (частини боргу) боржника, зокрема шляхом переведення на нього боргу (частини боргу), та його відповідальність за невиконання взятих на себе зобов'язань;

- виконання зобов'язань боржника власним майном боржника та його відповідальність за невиконання взятих на себе зобов'язань;
- продаж майна боржника як цілісного майнового комплексу (для недержавних підприємств);
- одержання кредиту для виплати вихідної допомоги працівникам боржника, які звільнюються згідно з планом санації, який відшкодовується в першу чергу згідно зі статтею 31 цього Закону за рахунок реалізації майна боржника;
- задоволення працівників боржника, які не можуть бути задіяні в процесі реалізації плану санації. Вихідна допомога у цьому разі виплачується за рахунок інвестора, а за його відсутності - за рахунок реалізації майна боржника або за рахунок кредиту, одержаного для цієї мети;
- інші способи відновлення платоспроможності боржника.

Так, у порядку, передбаченому ст. 14 Закону фізичні і юридичні особи, які бажають взяти участь у санації боржника (далі - інвестори) можуть подати розпоряднику майна заяву про участь у санації боржника та свої пропозиції щодо санації (плану санації).

Умови участі інвесторів у санації боржника містяться в плані санації, що представляється керуючим санацією для скликання комітету кредиторів протягом трьох місяців із дня внесення ухвали про санацію боржника (ст. 18 Закону).

План санації боржника повинен містити заходи щодо відновлення платоспроможності боржника, умови участі інвестора в погашенні боргу (частини боргу) боржника, зокрема шляхом переведення боргу (частини боргу) на інвестора, і його відповідальність за невиконання взятих на себе зобов'язань.

Відповідно до ст. 18 Закону план санації боржника затверджується господарським судом.

Таким чином, інвестор з моменту затвердження плану санації боржника є учасником провадження у справі про банкрутство.

Що ж реально може зробити інвестор?

Відповідно до умов Закону у повному обсязі або частково погасити заборгованість конкурсних кредиторів, в тому числі шляхом переводу на нього боргів конкурсних кредиторів та ін.

Крім того, Законом не заборонено фінансування інвестором поточної фінансово -

господарської діяльності боржника, тобто вкладення грошових інвестицій у відновлення виробничої й іншої діяльності банкрута і т.д.

Однак, у даний час участь інвесторів у санації боржника є невигідною для інвестора і проблематичною, оскільки грошові вкладення останнього законодавчо не захищені.

Відповідно до норм Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" в інвестора існують тільки зобов'язання і відповідальність за невиконання взятих на себе зобов'язань.

Пунктом 3 ст. 18 Закону передбачено, що інвестор за умови виконання зобов'язань, передбачених планом санації, може набувати права власності на майно боржника відповідно до законодавства та плану санації.

В даний час, приймаючи до уваги вимоги нормативно-правових актів України, механізм переходу права власності на майно боржника до інвестора відсутній.

За таких обставин, приймаючи участь у відновленні платоспроможності і не маючи право голосу в комітеті кредиторів, інвестор і його інвестиційні вкладення є незахищеними.

Крім того, у процесі процедури санації, кредитори, що бажають задовольнити свої вимоги, користуючись своїм матеріальним правом, наданим Цивільним кодексом України (ст. 512), укладають договори відступлення права вимоги (цесії) із третіми особами, які в свою чергу, здобуваючи таке право в таких же обсягах і на тих же умовах мають право брати участь у процесі відновлення платоспроможності боржника і подальшого задоволення своїх вимог.

Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" встановлює умови і порядок відновлення платоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності - боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури, повного чи часткового задоволення вимог кредиторів.

Обов'язковою умовою для відновлення платоспроможності боржника є повне чи часткове задоволення вимог кредиторів.

У випадку якщо відступлення права вимоги здійснюється в ході провадження в справі про банкрутство, боржник зобов'язаний погасити кредиторську заборгованість (зобов'язання, що

виникло з правової дії з первісним кредитором) новому кредитору в порядку, передбаченому ст. 31 Закону, інакше досягнення основної мети Закону - відновлення платоспроможності боржника - стає неможливим.

Таким чином, незважаючи на те, що процесуальним законодавством механізм відступлення права вимоги не передбачений, це не означає, що особа повинна бути обмежена в реалізації свого матеріального права, наданого ЦК України.

Таким чином, задоволення вимог кредиторів відбувається й у випадку відсутності інвестора в плані санації боржника.

Відповідно до Закону за результатами процедури санації необхідно відновити платоспроможність боржника, тобто повинні бути відсутні ознаки банкрутства.

Іншими словами у підприємства не повинно бути обов'язків, які б воно не могло виконати після настання строку.

Які ж Закон надає можливості розракуватися з інвестором?

Відповідно до ст. 18 Закону інвестор за умов виконання обов'язків, передбачених планом санації, може: набувати права власності на майно боржника. В даному випадку підприємство-боржник лишається можливості здійснювати фінансово-господарську діяльність, що призведе до його ліквідації.

В даній час, у зв'язку з відсутністю будь-яких законодавчих гарантій інвесторів, що дозволили б захистити їх інвестиції, участь інвесторів у процедурі санації боржника стає неможливою, хоча участь інвесторів у санації боржника є єдиним діючим засобом відновлення платоспроможності боржника і задоволення вимог кредиторів у повному обсязі, що і є метою Закону.

Відповідно до ст.1 Закону санація припускає фінансове оздоровлення боржника, зокрема, шляхом реструктуризації підприємства, боргів, капіталу і зміни організаційно-правової структури боржника.

У зв'язку з чим можливі варіанти реорганізації підприємства шляхом створення на його майні відкритого акціонерного товариства з заміщенням у складі активів боржника його майна на акції знов утвореного товариства. Після цього акції знов утвореного акціонерного товариства підлягають продажу, а отримані від реалізації грошові кошти спрямовуються на задоволення вимог кредиторів згідно з реєстром. Кошти, що залишилися після задоволення вимог кредиторів, повертаються боржнику.

У випадку недостатності таких коштів відкривається ліквідаційна процедура.